

*Arabesk müzikte
bir fenomen*

MÜSLÜM GÜRSES

YİĞİT SARIGÜL

EHİR kültürünün ürünü olan arabesk müzik, sanayileşmeyle birlikte yayılmış, önceleri dolmuşlarda ve şehirlerarası otobüslerde, ardından da gecekondularda yoğun olarak dinlenir olmuş, böylece Türkiye'nin popüler müzik tarihinde kendine yer edinmiştir. Acı, özlem ve tarifsiz dertler gibi duyguları yoğun olarak yansıtan arabesk müzik, 1960'lardan itibaren özellikle gençler arasında revaç bulmuştur. Bu müziğin öne çıkan isimlerinden biri ise tartışmasız Müslüm Gürses'tir.

Nüfustaki adıyla Müslüm Akbaş, takvimler 5 Temmuz 1953'ü gösterdiğinde, Urfa'nın Halfeti ilçesine bağlı Fıstıközü köyünde dünyaya geldi. Büyüdüğü yıllarda ailenin geçim sıkıntısı gitgide vahim bir hâl alıyordu. Köyde yaşamının iyice zorlaşması sebebiyle ve annesi Emine Hanımın teşvikiyle şehre, Müslüm üç yaşındayken de Adana'ya göç ettiler. Babası Mehmet Bey hamallık yapıyor, annesi de çamaşır yıkayarak evin bütçesine katkı sağlama-ya çalışıyordu. Müslüm'ün vazifesi ise kardeşi Ahmet'e göz kulak olmaktı. Bu şartlar, Müslüm'ü daha o yıllarda bir yetişkin gibi davranmaya zorluyordu. Hiç çocuk olamamış, okul öncesinde oyun nedir bilmemişti. Okul yıllarında ise derslerden sonra eve koşup annesine yardım ediyor, terzi ve kunduracı yanında dirsek çürütüyordu.

Müslüm'ün müziğe ilgisi erken yaşlarda başladı. Fırsat buldukça civardaki kahvehanelere gelen müzisyenlere eşlik ediyordu. Uzun havalara çok yatkın olan sesi, tabiri caizse cüssesinden büyüktü. En çok ziyaret ettiği mekan, Bebili Mehmet'in (Mehmet Genç) saz eviydi. Şaban Gen, Burhan Paker, Devran Baba (Mustafa Yılmaztürk) gibi isimlerin de onun müzik kariyerinde

önemli yeri oldu, zaman zaman birlikte konserlerde türkü söyledi.

1968 yılına doğru Adana Çay Bahçesinde bir ses yarışması ilan edildi. Ödül bir plak çıkarılması ve çay bahçesinde çalışma imkanı idi. Fakat Müslüm, babasından müsaade alamıyordu. Hatta babası, yarışmadan önceki gece Müslüm'ün saçlarını kesti. Buna rağmen vazgeçmedi, ertesi sabah bit pazarından bir takım elbise aldı ve yarışmaya katıldı. Seslendirdiği "Aman Aman Yara Beni Öldürür Bu Yara Beni" adlı türküyle birinci oldu. Bu yarışma, Müslüm'ün müzik kariyerinin başlangıcıdır. Yarışmadan sonra "Emmioğlu/Ovada Taşa Basma" 45'liği Ömür Plak tarafından 1968'de Adana'da basıldı. Bu plakla sanatçı olarak kullanacağı isim de tescillendi. O, artık Müslüm Gürses'ti. Bir sene sonra Burhan Paker ile İstanbul'a gelen Müslüm, Selahattin Sarıkaya'nın sahibi olduğu Sarıkaya Plak ile "Giyin Kuşan Selvi Boylum/Hayatımı Sen Mahvettin" ve "Gitme Gel Gel/Haram Aşk" adlı iki 45'lik plak doldurdu. Yine aynı sene "Sevda Yüklü Kervanlar/Vurma Güzel Vurma" isimli 45'lik plağı Palandöken'den çıktı. Bu plak 300 bin ile rekor kırdı.

Müslüm Gürses, pırıl pırıl başlayan müzik kariyerinin ilk yıllarında elim hadiseler yaşadı. Annesi ve babası boşandı, babası İskenderun'a göç etti. Yıllar sonra Mehmet Akbaş oğullarını görmek ve İskenderun'a götürmek istedi. Fakat annesi (Emine Demirdöven) buna mâni oldu. Ardından baba Mehmet Akbaş, kebabçıdan aldığı ekmek bıçağı ile annenin sırtından bıçaklayarak oracıkta öldürdü. Gişe rekorları kıran "Müslüm" filmi, (2019 Ekim), yaşanan bu olayları gerçeği yansıtmayarak kurgu halinde anlatıyor. Filmde Mehmet Akbaş, evde çocuklarının önünde anneyi bıçaklayarak ve

kız kardeşi Ezo'yu kundağıyla birlikte duvara vurarak ölümlerine sebep oluyor. Bir gerçek var ki, Ezo adında değil Zeynep adında bir kızları olduğu ve Zeyno'nun küçük yaşta su çiçeği hastalığından vefat ettiği Akbaş ailesi yakınlarından bilinmektedir. Filmdeki bu cinayet sahnesinin kurgu olup gerçeği yansıtmadığı mahkeme kayıtlarınca ispatlanmıştır.

Müslüm Gürses, bir yandan müzik çalışmalarına devam ediyor, bir yandan da Çukurova Radyosunda türküler, deyişler okuyordu. Adı yavaş yavaş toplumun hafızasına yerleşiyordu. Kendi ifadesiyle Bekçi Bakır, Zaralı Halil Söyler gibi halk müziğinin önemli sanatçılarından etkilenmişti. 1970'lerde Palandöken firması ile 13, Bestefon ile 4, Hülya Plak ile 15 ve Çın Çın Plak ile iki 45'lik plak doldurdu.

1978'de Tarsus'tan Adana'ya giderken trafik kazası geçirdi, Adana Numune Hastanesine kaldırıldı. Öldü zannedilerek morga kondu. Morg görevlisinin kalbinin attığını fark etmesiyle yoğun bakıma alındı. Altı ay süren tedavi sonrasında sağlığına kavuştu. Artık koku alma duyusunu kaybetmişti, sağ kulağında işitme kaybı vardı ve alnına metal plaka takılmıştı. Kısacası önünde zorlu bir hayat mücadelesi vardı.

Kazadan sonra müzikal performansında değişiklikler oldu. Sesi artık daha kapalıydı. Bu durum, sesin karakterinin değişmesi olarak ifade edilebilir. 1979'da yeni sesiyle kariyerinin en önemli plağını çıkardı: "Bağrıyanık". Bu plaktan sonra arabesk müzik camiasında yer etmiş olan Selahattin Sarıkaya, Mustafa Sayan, Orhan Akdeniz, Burhan-Uğur Bayar kardeşler, Yavuz Taner Durmuş, Sait Büyükçınar, Ali İhsan Kısaç, Ali Tekintüre, Tahir Paker, Hamza Dekeli gibi müzik yönetmenleri

DİSKOGRAFI

- 1975 Müslüm Gürses 1
- 1976 Müslüm Gürses 2
- 1976 Öldürdüğün Yetmedi mi
- 1977 Müslüm Gürses 3
- 1978 Müslüm Gürses 4
- 1979 Gazla Şoför
- 1979 Bağrıyanık
- 1980 Umutsuz Hayat
- 1980 Esrarlı Gözler
- 1981 Talih Kuşu
- 1981 Mutlu Ol Yeter
- 1982 Tanrı İstemezse
- 1983 Müzik Ziyafeti
- 1983 Anlatamadım
- 1984 Yaranamadım
- 1985 Güldür Yüzümü
- 1986 Sevda Yolu
- 1986 Yıkıla Yıkıla
- 1986 Küskünüm
- 1986 Gitme
- 1987 Farketmez
- 1987 Talihsizler
- 1988 Aldatılanlar
- 1988 Dertler İnsanı
- 1988 Vefasız Alem
- 1988 Maziden Bir Demet
- 1989 Arabeskin Devleri (Mine Koşan ile)
- 1989 Bir Fırtına Kopacak
- 1989 Bir Kadeh Daha Ver
- 1989 Mahsun Kul
- 1989 Müslüm Gürses Konseri
- 1990 Meyhaneci / Kırık Sazım
- 1990 Hüzünlü Günler
- 1990 Benim Kaderim / Arkadaş Kurbanıyım
- 1990 Güle Güle Git
- 1991 Arabeskin Devleri 2 (Mine Koşan ile)
- 1991 Sen Neredesin Ben Neredeyim
- 1991 Yüreğimden Vurdun Beni
- 1991 Bir de Benden Dinleyin
- 1991 Her Şey Yalan
- 1991 Yaşamalısın
- 1992 Müslümce 92
- 1992 Zalim (Bir Bilebilsen)
- 1993 Ah Gülüm
- 1993 Dağlarda Kar Olsaydım
- 1993 Kralların Müzik Şöleni
- 1994 Senden Vazgeçmem
- 1994 İnsaf - Kahire Resitali
- 1995 Benim Meselem
- 1995 Bir Avuç Gözyaşı / Tövbe Etmek
- 1996 Toprakdan Bedene (Isyanım Var)
- 1996 Şiirlerim Şarkılarım (Haklısın)
- 1997 Sultanım
- 1997 Usta (Ne Yazar)
- 1997 Nerelerdesin
- 1998 Müslüm Gürses Klasikleri
- 1999 Arkadaşım
- 1999 Garipler
- 1999 Vay Canım
- 2000 Biz Babadan Böyle Gördük
- 2000 Zavallım
- 2001 Müslümce Türküler
- 2001 Sadece
- 2001 Yanlış Yaptım (Kaçamam ki Kaderimden)
- 2001 Dünya Yalan
- 2002 Açık Hava Konseri - 1
- 2002 Açık Hava Konseri - 2
- 2002 Açık Hava Konseri - 3
- 2002 Müslüm Baba ile Yolculuk
- 2002 Paramparça
- 2003 Yanarım
- 2003 İkimizin Yerine
- 2004 Müslüm Babadan Seçmeler
- 2004 Uyanma Zamanı (Kıyak Bitti)
- 2005 Ayrılık Acı Bir Şey
- 2005 Bakma
- 2006 Gönül Teknem
- 2006 Aşk Tesadüfleri Sever
- 2009 Sandık
- 2010 Yalan Dünya
- 2013 Veda - Ervah-ı Ezelde
- 2013 Baba Şarkılar
- 2014 Baba Şarkılar 2
- 2014 Benden Bu Kadar / Son Şarkılarım
- 2016 Son Dileğim
- 2017 Mahzendeki Şarkılar
- 2019 Mahzendeki Şarkılar 2

ve söz yazarları ile çalıştı ve arabesk müzik açısından çok önemli albümlere imza attı.

1975-2019 yılları arasında 86 albüm çıkarttı ve 37 filmde oynadı.

Gürses'in şarkılarında otoriteye karşı çıkma, sevgili, gurbet, hasret merkezi unsurlardı. Felekle girdiği mücadele, genel görüşlerin aksine oldukça hüzünlü bir protesto biçimiydi.

Popüler kültürde 'baba, kral, imparator, sultan, kraliçe' gibi yakıştırılmalar çok revaçta olsa da ona yakıştırılan 'Baba' lakabı için farklı bir durum söz konusudur. Onunki, edinilmiş bir babalıktır. Müslüm, diğer arabesk müzik icracılarından farklı görülen ve kendine has dinleyici kitlesi olan bir isimdi. Bu dinleyiciler kendilerini 'Müslümcü' olarak adlandırır, onun arabeske yaklaşımını müzik dışında değerlendirirlerdi. Müslümcüler, farklı bir hayat tarzı benimsemişlerdi ve gündelik hayatta Müslüm gibi giyinir, onun gibi konuşurlardı.

Müslüm'ün müziğini iki ayrı dönemde ele almak gerekir. İlk dinleyici kitlesi, toplumun sosyo-ekonomik açıdan daha aşağıda görülen ve 'öteki' olarak algılanan kesimdir. Müslüm'ü 'Baba'ları olarak tanımlayan, yani aile bireylerinden biri addeden bu dinleyiciler için Gürses, delikanlı, kabadayı, öteki, yaban, eril karakterin sembolüdür. Nitekim Gürses; görünüş ve davranışları ile şarkılarında bu özellikleri yansıtmaktaydı. Diğer kitlede ise 1980'lerde serbest piyasa ekonomisine katılmayan, maddi değerlerin egemen olduğu dünyada manevi değerleri ön plana çıkaran kişiler vardı. Acılarını unutmak yerine onunla birlikte yaşayan Müslümcüler, aşklarıyla dünyaya tepkilerini gösterdiler. Acı çekmeyi erdem olarak addettiler ve bunu Müslümcülüğün temelini yerleştirdiler.

Müslüm Gürses, toplumun lümpen kesimine, acı çekmenin soyluluk kazandırdığını, acı çekenlerin ise takdir-i ilahiyle belirlendiğini telkin etmekteydi. Yaşadığı toplumda, adaletsizliklere isyan eden, delikanlılığa derin anlamlar yükleyen, hayatın zorluklarına mertçe göğüs geren ve bu duruşu bir namus göstergesi olarak kabul eden Müslümcüler, apolitik olmanın yanın-

Burhan Pakar ile, 1970.

Astsubay Gazinosu, 1974.

da milliyetçi kültüre yakındılar. Şiddete eğilimliydiler. Konserlerde kendinden geçen, bayılan, jiletle kendilerine zarar veren insanlar böylece deşarj oluyor, rahatlıyor, bir bakıma arınıyordu.

Arabesk hakkındaki önyargılar muğlaklaşmış, TRT arabesk yaşağını kaldırmıştı. Hâl böyle olunca diğer müzik türleri ve arabesk aynı potada erimiş, müzik anlayışları birbirine karışmıştı. Özellikle 1990'ların sonlarına doğru fantezi pop, yükselen ve tercih edilen müzik hâline gelmişti. Bu süreç içerisinde Müslüm Gürses, başlarda arabesk müziğe devam ederek kendi tarzında direndiyse de müziğini popun etkilerinden kurtaramadı. 1990'ların sonlarından vefatına kadar geçen süreyi Müslüm Gürses'in müzikal stilinde ikinci dönem olarak değerlendirmek mümkündür.

2000'lerde yükselişe geçen tüketim kültürü hayatın her alanında hâkim olurken müzik piyasasında da bu kültürün etkileri görülmeye başlamıştı. Bu dönemde Sezen Aksu'nun çıkardığı "Firuze" albümünde pop ve arabesk bir

arada yer almış, Duman grubu "Halimiz Yaman" albümünde arabesk müzikten yararlanmıştı. Bunları Nev, Emre Aydın, Altıncı Cadde, Hayko Cepkin, Göksel gibi isim ve gruplar izledi.

Müslüm Gürses popüler *rock* ve *pop* parçalarına *cover* yaparak sürece ayak uydurdu. 2006 yılında çıkardığı "Aşk Tesadüfleri Sever" albümüyle müziğinde büyük bir dönüşüm yaşadı. Bu albümde Garbage, Bob Dylan, Björk, Leonard Cohen gibi isimlerin müziklerini Murathan Mungan'ın yazdığı sözlerle yeniden yorumladı. Müziğe başladığı dönemlerden itibaren Gülhane Parkı konserleriyle bilinen Gürses, Hayal Kahvesi, Al Jamal gibi Müslümcülerin uğramayacağı mekanlarda konserler vermeye başladı. Teoman'ın "Paramparça" adlı eserini seslendirdi, Öykü Gürman ve Sezen Aksu ile düet yaptı. Yüzünü yeni ve farklı bir kitleye dönen Gürses, "Ne İsa'ya ne Musa'ya yaranmak gibi bir derdinin olmadığını, artık konserlerinde sahneye jilet yerine çiçek atıldığını" söylemişti. **Z**

Aşağıdaki QR karekodu okutarak bu yazı ile ilgili bir müzik videosuna ulaşabilirsiniz.

